

- BERNÁRDEZ, E. *Introducción a la lingüística del texto*. Madrid: Espasa-Calpe, 1982.
- BRONCKART, J.P. *Las ciencias del lenguaje: un desafío para la enseñanza*. Lausanne: Unesco, 1985. (Ciencias de la educación)
- BRONCKART, J.P. [et al.] *Le fonctionnement des discours. Un modèle psychologique et une méthode d'analyse*. Neuchatel-Paris: Delechaux & Niestlé, 1985.
- CAMPS, A. "Modelos del proceso de redacción: algunas implicaciones para la enseñanza". *Infancia y Aprendizaje* (1990), núm. 49.
- CAMPS, A. "Modelos del procés i ensenyament de la redacció". A: CAMPS, A. [et al.] *Text i ensenyament*. Barcelona: Barcanova, 1990.
- CAMPS, A.; GUASCH, O.; MILIAN, M. "Cal la gramàtica per a escriure bé?". *Perspectiva Escolar* (1989), núm. 140.
- CASSANY, D. *Descriure escriure*. Barcelona: Empúries, 1987.
- CASSANY, D. "Enfoques didàctics para la enseñanza de la expresión escrita". *Comunicación, Lenguaje y Educación* (1990), núm. 6.
- ESCRIVÀ, R.; FERRER, M.; LLUCH, G. *Per a informar(-se). Segon curs Secundària Obligatòria*. Generalitat Valenciana, 1991.
- ESCRIVÀ, R.; FERRER, M.; LLUCH, G. *Per a convèncer. Tercer curs Secundària Obligatòria*. Generalitat Valenciana, 1992.
- FERRER, M.; LLUCH, G. *Per a narrar. Primer curs Secundària Obligatòria*. Generalitat Valenciana, 1990.
- HALLIDAY, M.A.K.; HASSAN, R. *Cohesion in English*. London: Longman, 1976.
- MAS, M.; TURCO, G. "Des typologies de textes à l'élaboration pour la formation des maitres et d'outils pour la classe". *Etudes de Linguistique* (1991), núm. 78.
- ZAYAS, F. [et al.] *Disseny curricular. Secundària Obligatòria. Area de llengües*. Generalitat Valenciana, 1990.

Llengua i ensenyament: Actes de les Jornades
pp. 119-127. Vic: Eumo, 1994.

L'EMBALATGE INFORMACIONAL: MÉS ENLLÀ DEL CONTINGUT PROPOSICIONAL

Enric Vallduví*

La gent fa servir el llenguatge per a transmetre's coneixements. Amb el llenguatge, el parlant pot comunicar-se amb l'oient i fer-li saber, per exemple, que li plau que faci sol, que hom ha trobat radiacions provinents del Big Bang, que vol que li passi la sal o que li falten dues fotocòpies compulsades perquè li processin una sol·licitud. Una oració, en aquest sentit, és la "càpsula" que serveix per a transportar el contingut semàntic des de l'emissor fins al receptor.

Així, doncs, en un context catalanòfon, un parlant que desitgi fer saber a l'oient que el nen no menja xocolata ho pot fer enunciant l'oració *El nen no menja xocolata*, i en un context anglòfon ho pot fer enunciant l'oració *The kid doesn't eat chocolate*. Són dues oracions diferents, però totes dues comuniquen els mateixos coneixements, i.e., expressen la mateixa proposició: que el nen no té la propietat d'ésser un menjador de xocolata. Les "càpsules" que les dues llengües fan servir per a transmetre la proposició en qüestió són diferents, però la proposició és només una.

Veiem, doncs, que cada llengua (i dialecte, sociolecte o registre) té o pot tenir una "càpsula" diferent de la "càpsula" d'altres llengües (i dialectes, sociolectes o registres) per a comunicar una mateixa proposició. Però això no és tot. En el marc intralingüístic, també hi ha més d'una manera d'expressar el mateix contingut proposicional. Quan algú ens pregunta com diem en català que el nen no menja xocolata, la nostra resposta és, generalment, que es diu *El nen no menja xocolata*. Certament, amb aquesta oració comuniquem el contingut proposicional que volíem comunicar, però no és l'única "càpsula" o estructura que podem fer servir per a comunicar aquesta proposició i, de fet, en molts contextos conversacionals hi ha alternatives més escaients: *El nen no en menja, de xocolata, De xocolata no en menja, el nen, No en menja, el nen, de xocolata*, i d'altres.

Per què hi són, aquestes alternatives? Quina funció hi fan, en el procés de transmissió de contingut proposicional? La resposta rau en el fet que el parlant no es limita a presentar proposicions a l'oient sense més. Si un component important de la comunicació humana és la transmissió de coneixements del par-

lant cap a l'oient, és d'esperar que el primer faci suposicions sobre allò que el segon ja sap o allò que és més recent a la seva consciència activa per a no caure en una redundància involuntària i innecessària (cf. CHAFE, 1976; CLARK & HAVILAND, 1977).

Això vol dir que un mateix contingut proposicional pot ser transmès per diferents estructures quan és comunicat a diferents oients que tenen, segons el parer del parlant, diferents graus de coneixement sobre el tema de què tracta la proposició. I no tan sols és amb diferents oients, sinó també amb un únic oient, ja que la seva col·lecció de coneixements va canviant a mesura que progressa la conversa, cosa que fa que el parlant vagi estructurant les seves oracions de manera diferent, d'acord amb aquesta evolució.

Aquestes opcions que el parlant té a la seva disposició per a aquest pròpòsit són l'embalatge informacional. El parlant embala, en certa manera, el contingut proposicional en diferents formats o estructures oracionals segons les seves suposicions sobre l'estat d'atenció i coneixements de l'oient (veg. p.e. PRINCE, 1991). Evidentment, doncs, un parlant competent de català, deixant aspectes purament fonològics a part, ha de saber no tan sols com expressar un determinat contingut proposicional (selecció del lèxic escaient, ordre bàsic dels constituents, concordança verbal i nominal, morfosintaxi temporal, etc.), sinó també com embalar-lo de manera adient en cada context conversacional. Si un nou parlant de la llengua no sap usar les diferents alternatives informatives que té al seu abast en els contextos escaients, la seva competència lingüística és incompleta.

El parlar d'un aprenent del català que no domini l'embalatge informacional no posseeix aquell desitjable toc nadiu que assenyala la culminació del procés d'aprenentatge. Això passa en qualsevol llengua: no és gens estrany trobar-se gent catalanoparlant que ha après i parla anglès de manera força correcta, però que no han adquirit els fonaments de la representació estructural de l'embalatge informacional en aquesta llengua. En anglès, l'embalatge informacional es reflecteix majoritàriament en la prosòdia. Per exemple, si em regalen un disc de Bob Marley que no tenia, jo no puc mostrar la meua apreciació dient *Thank you! I like Bob MARLEY. It's the perfect gift*, posant la cimera prosòdica a l'últim mot com es fa en un context més neutre (la posició de la cimera prosòdica s'indica, aquí, amb l'ús de majúscules). Cal dir *Thank you! I LIKE Bob Marley. It's the perfect gift*. La semàntica estricta i la sintaxi de la primera resposta són perfectes, però l'embalatge informacional utilitzat és equivocat. Usant termes més lingüístics podem dir que la primera resposta és gramatical, però és pragmàticament infelicitosa, és a dir, no és correcta en un determinat context discursiu.

Parlem una mica més de l'embalatge informacional. Hem dit que el parlant embala o estructura el contingut proposicional en diferents formats oracionals segons les seves suposicions sobre l'estat d'atenció i de coneixements de l'oient

Quina és, però, la composició d'aquests diferents embalatges que el parlant té a la seva disposició? L'existència de l'embalatge informacional, encara que sota la màscara de diferents noms (p.e. dinamisme comunicatiu, estructura psicològica, progressió i marxa paral·lela, dominància, judicis categòrics i tètics, estructura temàtica), fa força temps que atrau l'atenció de lingüistes i filòsofs de tradicions ben diverses. La conclusió comuna que presenten totes les propostes d'aquests estudiosos és que l'oració pot dividir-se en dues parts, una de realment informativa i una altra de menys informativa que actua de rerefons o ancorament de la part informativa, encara que hi ha discrepàncies sobre la identificació exacta d'aquestes dues parts.

A la meua tesi doctoral, de l'any 1990, la part informativa identificada en aquests estudis fou definida com la part de l'oració que, de manera exclusiva, representa informació, entenent que informació es defineix com la diferència entre el contingut proposicional d'una oració i els coneixements que l'oient ja posseeix. És a dir, que l'enunciat d'una mateixa proposició pot representar dues quantitats d'informació diferents si els coneixements de l'oient són diferents en el moment de l'enunciat. Per exemple, tenim un oient A que sap, i és motiu de la seva atenció, que el president té una certa actitud vers la xocolata, i tenim un oient B que sap de l'existència del president, però que no sap que tingui cap actitud vers la xocolata o cap relació amb aquesta. Per a B l'enunciat de la proposició *El president odia la xocolata* és més informativa que per a A. La informació en el cas de B és que, atesa l'existència del president, aquest odia la xocolata, mentre que la informació en el cas de A és que, ja que el president té una certa actitud vers la xocolata, aquesta actitud és la d'odiar-la. La part de l'oració que codifica la informació de l'oració l'anomenem focus, encara que ha rebut altres noms, com rema, comentari o element dominant (l'equivalència entre aquests termes no és absoluta).

Quan un parlant vol comunicar la proposició suara esmentada als oients A i B ho farà usant diferents oracions. Les oracions que usará són equivalents pel que fa al contingut proposicional, però no ho són pel que fa al contingut informacional. El cas de A pot donar-se en el context següent:

P1 (oient A): Vaig anar a Suïssa i he portat una rajola de xocolata per al president.

P2: Malament! El president l'ODIA, la xocolata.

I el cas de B podria donar-se en aquest, de context:

P1 (oient B): Estic preparant el menú per al sopar del president. Hi ha alguna cosa que no pugui menjar?

P2: Sí. El president odia la XOCOLATA.

Com podeu comprovar, les respostes de P2 en el primer cas i en el segon no són intercanviables, encara que el contingut proposicional sigui el mateix (recordeu que les majúscules indiquen la posició de la cimera prosòdica). En el cas de A, l'element oracional *xocolata* no és focal, no és part de la informació de l'oració. En canvi, en el cas de B, sí que ho és. La codificació estructural d'aquest element reflecteix aquesta diferència informacional. En català, aquesta codificació es fa mitjançant el desplaçament o dislocació de l'element que no és focal a la perifèria del sintagma oracional, alhora que aquest element lliga un clíctic o pronom feble a l'interior. Sempre que l'element és focal roman *in situ*; si no ho és, sofreix un desplaçament.

En l'oració, la part complementària del focus s'anomena rerefons (s'ha denominat també tema, tòpic i pressuposició, entre d'altres noms). O sigui que podem dir que, en el cas de A, *xocolata* és part del rerefons i en el cas de B és part del focus. Però, quina és la funció del rerefons? Si no és part de la informació de la oració, per què hi és? Per a respondre aquestes preguntes cal que parlem una mica més de com els individus emmagatzemen els coneixements, encara que ho farem d'una manera molt informal. Cal suposar que l'individu emmagatzema els coneixements en una mena de base de dades mental. Aquesta base de dades es pot concebre com una col·lecció de fitxes d'arxiu on hi ha una fitxa per a cada un dels ens dels quals té coneixement l'individu en qüestió (cf. HEIM, 1983). A cada una de les fitxes hi ha una sèrie d'entrades que fan referència a les característiques que es coneixen de l'ens en qüestió, tant els seus atributs com les relacions que té amb altres ens.

Per exemple, imaginem un individu I que només té coneixement de les dades següents: la Sió és filla de la Marta, la Sió té un gos, el gos és gros i la Marta és rossa. La base de dades d'I conté tres fitxes, (a) per a la Marta, (b) per a la Sió i (c) per al gos. A la fitxa (a), de la Marta, hi ha dues entrades: que és rossa i que (b) n'és filla. A la fitxa (b), de la Sió, també hi ha dues entrades: que és filla de (a) i que té (c). A la fitxa (c), del gos, també n'hi ha dues: que és gros i que el té (b). Aquesta base de dades anirà creixent a mesura que I adquireixi més coneixements. Si a I se li comunica que el gos, a la Sió, l'hi va donar la Marta, la seva base de dades es veurà enriquida per l'afegiment de les entrades següents: a (a) hi ha de dir que va donar (c) a (b), a (b) s'hi ha de trobar que (c) li fou donat per (a), i a (c) hi ha de constar que fou donat a (b) per (a). Aquest model reflecteix tot el que I sap de cada un dels ens que coneix.

Vist que la col·lecció de coneixements de l'oient té una certa estructura interna ja podem tornar a demanar-nos quina funció fa el rerefons. Mentre que el focus codifica la informació de l'oració, i.e., allò que l'oient ha d'afegir a la seva base de dades, el rerefons indica on, dins la base de dades, aquesta informació s'ha d'afegir i com s'hi ha d'afegir. És per aquesta raó que hom pot veure l'estructura informacional de l'oració com una instrucció del parlant per a l'oient. Aquesta instrucció indica a l'oient quina part de l'oració és informació i com

aquesta informació s'emmotlla a la seva base de dades. L'emalatge informacional, aleshores, és el component lingüístic responsable de la representació i interpretació d'aquestes instruccions. La meua tesi va determinar que hi ha quatre instruccions-tipus amb una interpretació informacional específica per a cada una, i exposa les regles combinatòries i d'interpretació que donen peu a cada una d'elles a partir dels primitius informacionals utilitzats.

Exposar ara quina és la interpretació exacta dels elements del rerefons en la seva funció d'ancorament del focus és innecessari. Només cal dir que dins el rerefons hi ha una segona distinció: una part s'encarrega de la manera d'afegir la informació a la base de dades, i l'altra s'encarrega del lloc on s'ha d'afegir. De la primera n'he dit, en altres comunicacions, "cua" i de la segona "àncora". La cua se la coneix també amb el nom d'antitòpic i l'àncora amb el nom de tòpic o tema. En català, com ja hem dit, els elements del rerefons es disloquen a la perifèria del sintagma oracional. La diferència estructural entre àncora i cua rau en la direccionalitat de la dislocació: les àncores es desplacen a l'esquerra i les cues es desplacen a la dreta. La diferència d'interpretació entre aquests dos primitius no és tan dràstica com en el contrast entre focus i rerefons, però dóna peu a discursos mal formats en contextos contrastius, on la presència d'una àncora es fa necessària. A tall d'exemple podem considerar el discurs següent:

P1: On són, els coberts?

P2: Les forquilles són a l'armari, però els ganivets els vaig ficar al CALAIX.

La segona oració de la resposta de P2 conté una dislocació a l'esquerra de l'objecte directe. Això indica no tan sols que és part del rerefons, sinó també que és una àncora. En aquest cas l'ús d'una dislocació a la dreta fóra totalment infelicit, ja que aleshores ens veuríem abocats a interpretar l'objecte com a cua.

Abans ja hem esmentat que és possible que en l'ensenyament de segones llengües no es posi prou èmfasi en l'existència de l'emalatge informacional. No cal dir que no es tracta d'atabalar l'alumne amb una teoria formal d'aquest component lingüístic, de la mateixa manera que tampoc no ho fem en altres components del llenguatge. El que sí que cal és que l'alumne s'adoni que hi ha una sèrie d'alternatives estructurals per a expressar un mateix contingut proposicional i que sàpiga en quins contextos discursius ha de fer servir cadascuna d'elles.

Sembla que en el cas del català, a més, s'ha de tenir en compte una certa reticència normativista a l'hora d'acceptar i ensenyar certes construccions, com ara la dislocació a la dreta i la dislocació a l'esquerra, que tenen valor informacional, ja que durant molts anys hom ha cregut erròniament que aquestes construccions contenien pleonasmes. El català, a diferència de l'anglès, fa servir, ultra la prosòdia, l'estructura sintàctica de l'oració de manera exhaustiva per a co-

dificar l'embalatge informacional. Això ja ho hem observat més amunt, quan hem vist les construccions que podem fer servir per a expressar que el nen no menja xocolata.

Aquesta força normativista ja ha estat observada per Solà (1990), on s'esmenten els orígens fabrians d'aquesta reticència. Com en moltes altres coses, però, sembla que la reticència ha estat més exagerada entre els seguidors que en el mateix mestre. Aquesta reticència normativista ha significat l'absència de l'ensenyament específic de l'embalatge informacional i això, de retop, ha dut a una manca de conscienciació d'aquestes qüestions entre els catalanoparlants. Òbviament, la llengua parlada dels que usen el català com a primera llengua no en surt gaire afectada. Parlen com han après a parlar i, sortosament, això inclou el coneixement de les característiques de l'embalatge informacional en català. Malauradament, en altres registres i àmbits aquesta manca de conscienciació és més nefanda. Em refereixo a la llengua escrita, on els catalanoparlants, per norma general i per raons força conegudes, presenten una competència deficient, i al camp del doblatge televisiu, on uns professionals, potser massa zelosos en l'aspecte normatiu, han bandejat les alternatives estructurals que eren més escaients en un determinat context.

Vegem uns quants exemples d'aquesta manca d'utilització adequada d'estructures amb contingut informacional específic. Aquests quatre exemples que ara segueixen foren arreplegats en un sol dia durant mitja hora de mirar la televisió i sense posar massa èmfasi en l'escrutini. Provenen de dos espais diferents, l'un doblat de l'anglès i l'altre del japonès. Primer veurem les dades originals i després l'alternativa informacionalment correcta, que comentarem més avall. En alguns casos l'estructura original és totalment infelícita i el discurs sona malament. En d'altres, l'estructura original és felícita, però el context feia més natural l'alternativa.

Exemple (a): la parlant diu que té tard i que encara ha de fer no sap quantes coses; tot seguit s'exclama: *No sé com se m'escapa el TEMPS*, amb prominència prosòdica a *temps*. Aquí aquesta oració és infelícita i l'alternativa felícita és: *No sé com se m'ESCAPA, el temps*, amb prominència damunt d'*escapa*.

Exemple (b): el parlant es mira amb cara d'encantat un gelat que s'està menjant un amic i li cau la bava. Sembla que no n'havia vist mai cap, de gelat. Exclama: *Què és AIXÒ, que sembla tan bo?* L'alternativa felícita és *Què ÉS, això, que sembla tan bo?*

Exemple (c): la parlant 1 es queixa que està farta d'organitzar congressos, ja que els troba molt avorrits; el parlant 2 li contesta: *No són tan AVORRITS, si penses que ens donen diners*. L'alternativa més natural hauria estat: *No ho són TANT, d'avorrits, si penses que ens donen diners*.

Exemple (d): la parlant 1 diu al parlant 2: *Si tu i l'Emma us agradeu, ja m'està bé i podem ser tots amics igualment*. Es veu que la parlant 1 ja fa temps que arrossega el tema de l'Emma i el parlant 2 li contesta: *No sé per què parles*

tant de l'EMMA. L'alternativa felícita és: No sé per què en parles TANT, de l'Emma.

Cal dir, abans de res, que als exemples (a) i (b) la diferència entre la forma observada i la forma informacionalment correcta no és només prosòdica, malgrat que ho sembli. El contrast és també sintàctic, com ho és als exemples (c) i (d). Tanmateix, a (a) i (b) no podem observar la diferència que aporta el clític a (c) i (d), ja que a (a) i (b) l'element que es disloca a la dreta és un subjecte i el català només té pronoms febles per a marcar l'absència a la posició bàsica dels complements. Aquesta coincidència formal entre els quatre exemples correspon a la seva igualtat informacional. La part que hauria d'haver estat dislocada, i no ho ha estat, és part del rerefons. L'estructura escollida pels traductors fa que aquests elements del rerefons apareguin a l'oració en posició focal i es produeixi la infelicitat discursiva.

Aquests casos no són, malauradament, escassos. Potser és perquè la meua orella és més susceptible a les minúcies de la dimensió informacional de l'oració, però la sensació que alguna cosa no rutlla prou bé en el català que parlen a les sèries doblades, la tinc molt sovint i és degut sobretot a exemples com els que hem vist.

Passem ara a la llengua escrita. Dins de la llengua escrita, on potser resulta més òbvia la manca de consideració de l'embalatge informacional —i, per tant, on més divergeix la llengua escrita de la llengua parlada— és en l'àmbit de les oracions interrogatives. En el català parlat, les oracions interrogatives es presenten per norma general amb elements dislocats a l'esquerra o a la dreta. Encara que la interpretació informacional de les interrogatives no és del tot clara, sabem que l'element interrogatiu ha de ser focal (ROCHEMONT, 1986) i que segurament també ho és el verb (KUNO, 1980). La resta, però, tant pot ser focal com no i, si hem de fer cas de les estructures oracionals usades més sovint i de manera més natural en la conversa en català, sembla que generalment són part del rerefons. En canvi, quan llegim entrevistes o qüestionaris escrits notem que les preguntes pateixen d'un alt grau de anaturalitat. Em refereixo a preguntes com ara *Com et va afectar la presència del psicòleg ESPORTIU?*, *Has trobat útil la seva PARTICIPACIÓ?* en un qüestionari ideat per a determinar l'opinió de l'esportista sobre l'assessorament ofert pel psicòleg esportiu a l'equip. La manera en què jo expressaria aquestes preguntes, en un context així, és *Com et va AFECTAR, la presència del psicòleg esportiu?*, *L'has trobat ÚTIL, la seva participació?*, amb l'ús dels desplaçaments adients per assenyalar que part de la pregunta és part del rerefons i no del focus. Vegem-ne uns quants exemples més extrets d'un diari en català (tots tres exemples són d'una única edició).

Exemple (a): el parlant 1 diu: *Estem treballant per tenir un paquet de documentals sobre esports d'alt risc i expedicions que s'hi dediquin*. El parlant 2

pregunta: *Com seran aquests DOCUMENTALS?* L'estructura felicitada aquí és: *Com SERAN, aquests documentals?*

Exemple (b): el parlant 1 descriu una feina que han estat desenvolupant els últims mesos. El parlant 2 pregunta: *Quina experiència han tret d'aquesta FEINA?*, on hauria de preguntar: *Quina experiència n'han TRET, d'aquesta feina?*

Exemple (c): comentant un partit de futbol molt compromès, el parlant 1 pregunta: *Què ens diu de l'ÀRBITRE?*, quan hauria d'haver dit: *Què ens en DIU, de l'àrbitre?*

En un cas com el de (a) hom podria dir que l'únic que ha passat és que s'han deixat d'escriure-hi la coma entre el sintagma oracional i l'element dislocat, però en els casos (b) i (c) aquesta possibilitat queda manifestament descartada, ja que aquí, a més de la diferència prosòdica, hi ha la diferència sintàctica que ve donada per la presència dels pronoms febles. La anaturalitat és especialment palesa al cas de (c), on l'estructura sense dislocació usada pel diari raneja els límits de la agramaticalitat.

La conclusió amb què m'agradaria deixar-vos és que cal fer alguna cosa per evitar la manca d'ús d'alternatives estructurals que permeten expressar les relacions informacionals més adients a cada context. Crec que això és resultat de la manca de sensibilitat dels parlants vers aquesta dimensió del llenguatge. Una manca de sensibilitat que, òbviament, no afecta per res la llengua parlada, però que sí que es reflecteix en altres registres. Això, de retop, porta a certs especialistes de la llengua (traductors, correctors, etc.) a bandejar estructures que, malgrat tot, existeixen i que existeixen per una raó ben específica: codificar els diferents embalatges informacionals que l'oració ha d'expressar, en diferents contextos discursius. Cal que la disponibilitat i funció aproximada de l'embalatge informacional s'ensenyi de la mateixa manera que s'ensenyava l'estructura sintàctica central de l'oració o les regies de concordança. Pel que fa a l'ensenyament de català com a segona llengua, sembla especialment important incloure d'alguna manera l'aprenentatge de l'embalatge informacional al programa dels estudiants. Tant l'espanyol com l'anglès i altres llengües difereixen poc o molt del català en la manera de codificar estructuralment l'embalatge informacional. Cal, doncs, que l'estudiant s'adoni d'aquestes diferències.

Hi ha una tendència recent a obrir els ulls sobre aquesta problemàtica, tal com sembla indicar l'aparició dels treballs de Solà (1990) i Bellès (1991), que tracten precisament de diferents aspectes de les alternatives estructurals a les quals ens hem referit en aquest article. Aquesta comunicació ha volgut ser, no més, una altra contribució en aquesta mateixa línia.

Referències

BELLES, J. "La progressió temàtica". *COM ensenyar català als adults* (1991). suplement núm. 8, p. 37-54.

CHAFE, W. "Givenness, contrastiveness, definiteness, subjects, topics, and point of view". A: LI, C. *Subject and topic*. New York: Academic Press, 1976, p. 25-55.

CLARK, H.; HAVILAND, S. "Comprehension and the given-new contract". A: FREEDLE, R. *Discourse production and comprehension*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum, 1977, p. 1-40.

KUNO, S. "The scope of the question and negation in some verb-final languages". *CLS* 16 (1980), p. 155-169.

PRINCE, E. "Information-status". A: BRIGHT W. *The Oxford dictionary of linguistics*. Oxford: O.U.P., 1991.

ROCHEMONT, M. *Focus in generative grammar*. Amsterdam/Filadelfia: John Benjamins, 1986.

SOLÀ, J. "L'ordre de mots en català: notes pràctiques". A: SOLÀ, J. *Lingüística i normativa*. Barcelona: Empúries, 1990.

VALLDUVÍ, E. *The informational component* [tesi doctoral]. Filadelfia: University of Pennsylvania, 1990. [De pròxima aparició a New York: Garland Publishing]